

Älgbetesskador i tallungskog

Malingsbo VFO 2011

På uppdrag av **Sveaskog AB** har Svensk Naturförvaltning AB inventerat älgbetesskador på tall i Malingsbo viltförvaltningsområde (VFO). Liknande inventeringar har genomförts i fem år och sedan ett par år ingår området som en del i ett större övervakningssystem med syfte att följa skadeutvecklingen i Bergslagens marknadsområde.

Område och metodik

Malingsbo VFO är ca 150 000 hektar stort (figur 1) varav ca 63 000 hektar är skogsmark som ägs av Sveaskog.

Inventeringen gjordes på Sveaskogs marker och koncentrerades till ungskogar i det mest skadeutsatta utvecklingsskedet då de är mellan 5 och 15 år gamla. Mätningarna genomfördes i provtytor i slumpmässigt utvalda bestånd. Tiden för inventeringen sträckte sig från slutet av maj till början av juni 2011.

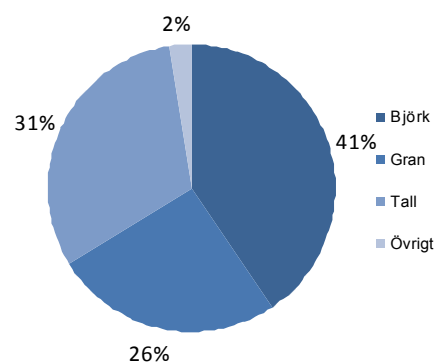
Alla stammar, högre än halva beståndshöjden räknades, men skador bedömdes enbart på tall. Varje tallstam i provytorna undersöktes noga med avseende på skador. Skador klassades som färska eller äldre där färsk skada definierades som skada som skett sedan tillväxtstart föregående sommar. Färska skador delades upp på toppskottsbyte, stambrott och barkgnag.

Foto: Johan Truvé

Figur 1. Karta över Malingsbo VFO

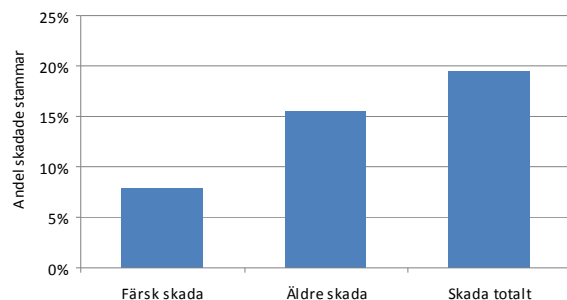
Figur 2. Uppmätt trädslagsfördelning i de inventerade ungskogarna 2011.

Tabell 1. Uppmätta skador under fem år.

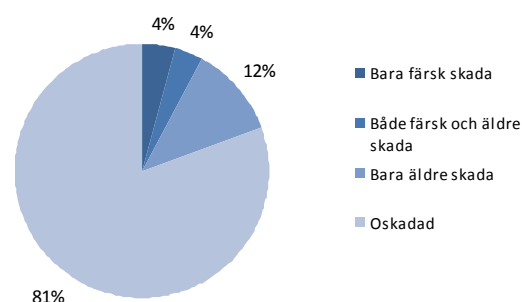
	Färsk skada	Äldre skada	Skada totalt
2006	14%	22%	32%
2007	7%	26%	31%
2009	11%	20%	25%
2010	7%	15%	20%
2011	8%	15%	19%
Medel	9%	20%	26%

Resultat och kommentarer

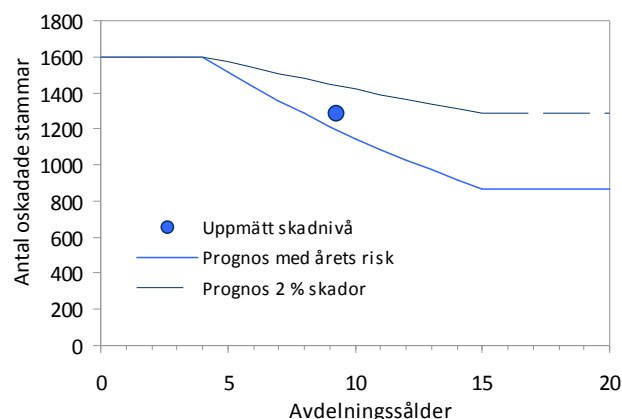
- I de inventerade bestånden utgjorde tall genomsnittligt 41% av träden (figur 2).
- Andelen stammar med färsk skador 2011 var ca 8% (figur 3), vilket var ungefär som genomsnittet för Bergslagen (ca 9%) och något högre än 2010 års mätning.
- Skadefrekvensen har varierat mellan år (tabell 1), vilket, bland annat, kan vara orsakat av variationer i snöförhållanden och älgtäthet. De två senaste åren skiljer sig dock inte signifikant.
- Andelen stammar med enbart färsk skador var ungefär lika som andelen stammar med både färsk och äldre skador (figur 4). Andelen oskadade stammar har tidigare varit förhållandevis låg men har gradvis ökat. Älgtäthet och ungskogarnas åldersdynamik kan sannolikt bidra till detta.
- De färsk skadorna dominerades av toppskottsbetning (6% av räknade tallstammar), vilket är det absolut vanligaste vid sådana här undersökningar. Av övriga skador dominerade barkgnag (ca 2 % av räknade stammar). Vissa stammar kan ha flera skador.
- Risken för att en oskadad tallstam skall skadas under ett år beräknades till 5%. Denna siffra kan användas för att grovt förutsäga hur många stammar man kan förvänta sig är oskadade när träden vuxit över attraktiv beteshöjd. En jämförelse mellan prognos och uppmätt utfall indikerar att den gångna vinterns skadenivå var något högre än vad som generellt varit fallet under tidigare år (figur 5).
- Om nuvarande skaderisk består kommer ett genomsnittligt bestånd efter 15 år att ha drygt 400 stammar färre som är helt oskadade jämfört med t ex en årlig skaderisk på 2% (figur 5).

Figur 3. Andel av träd med skador av olika åldrar 2011. Vissa träd kan ha både gamla och färsk skador.

Figur 4. Andel av träd med skador av olika åldrar samt andel oskadade träd 2011.

Figur 5. Prognos av utvecklingen av antalet oskadade stammar. Beräkningarna utgår från att antalet stammar per hektar och årlig skaderisk är konstant. Blå punkt indikerar antal oskadade stammar på det genomsnittliga beståndet baserat på årets mätningar.

Produktion

Svensk Naturförvaltning AB
info@naturforvaltning.se, www.naturforvaltning.se
Ramsberg: Sommarrovägen 10,
SE-711 98 Ramsberg, Tel. 0581-66 09 70
Göteborg: Rullagergatan 9,
SE-415 26, Göteborg, Tel. 031-22 30 45